วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2569
Research and Development Health System Journal
Vol.19 No.1 Jan - Apr 2026
DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานต่อความสามารถแก้ปัญหาทางการพยาบาลและความพึงพอใจในวิชาการรักษาโรคเบื้องต้นของนักศึกษาพยาบาล

THE EFFECTS OF PROBLEM-BASED LEARNING ON NURSING PROBLEM SOLVING ABILITY AND SATISFACTION IN A PRIMARY MEDICAL CARE COURSE OF NURSING STUDENTS

Received: October 05, 2025
Revised: March 10, 2026
Accepted: April 03, 2026

วัลรี ทรายสมุทร[1], ประภาพร สุวรรณกูฏ[1*], จารุณี จันทร์เปล่ง[1],
Wanree Saisamuth[1], Prapaporn Suvarnnakuta[1*], Jarunee Janpleng [1],

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาลหลังเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) กับเกณฑ์คะแนนร้อยละ 60 ในรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้น และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แบบ PBL การวิจัยใช้รูปแบบ one-group posttest-only design กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 112 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL เรื่องแนวทางการวินิจฉัยกลุ่มอาการที่พบบ่อย 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.96 เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม 2568 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ one-sample t-test และสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 20.04 จากคะแนนเต็ม 25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์คะแนนร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) โดยมีนักศึกษาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 97.32 นอกจากนี้ ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แบบ PBL โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติจริง ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, การวินิจฉัยโรคเบื้องต้น, ความสามารถในการแก้ปัญหา, ความพึงพอใจของนักศึกษา

[1] อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา
Lecturer, Faculty of Nursing , St.Teresa International University
*Corresponding author E-mail: prapa.suvarn@hotmail.com

DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

Abstract

This quasi-experimental study aimed to: (1) compare nursing students' problem-solving ability after learning through Problem-Based Learning (PBL) with the criterion score of 60% in the Primary Medical Care course, and (2) examine students' satisfaction with the PBL learning approach. The study employed a one-group posttest-only design. The sample consisted of 112 third-year nursing students enrolled in the academic year 2024, selected through purposive sampling.

The research instruments included: (1) a PBL instructional manual on the topic Diagnostic Approaches for Common Clinical Syndromes, (2) a learning achievement test, and (3) a student satisfaction questionnaire. The reliability of the questionnaire, determined using Cronbach's alpha coefficient, was .96. Data were collected from February to May 2025. Data analysis was performed using one-sample t-test and descriptive statistics.

The results showed that the students' mean posttest score was 20.04 out of 25, which was significantly higher than the 60% criterion (p-value < 0.001), with 97.32% of the students achieving scores above the criterion. In addition, the overall satisfaction of students toward the PBL approach was at the highest level (mean = 4.51), particularly in aspects related to active participation and hands-on learning experiences.

The findings indicate that Problem-Based Learning effectively enhances students' problem-solving ability and learning achievement in the Primary Medical Care course.

Keywords: Problem-based learning, Primary diagnosis, Problem-solving ability, Student satisfaction

วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2569
Research and Development Health System Journal
Vol.19 No.1 Jan - Apr 2026
DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skills) เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนที่สามารถใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบ แปลความ ประเมินผล และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม จะสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในสังคมแห่งการเรียนรู้ได้[1] สอดคล้องกับสภาการพยาบาลที่กำหนดมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งมุ่งเน้นให้บัณฑิตพยาบาลมีสมรรถนะด้านการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา ตลอดจนมีความสามารถในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการใช้กระบวนการวิจัยหรือการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลและสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ[2] ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์จึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitator) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การทำงานเป็นทีม และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้เชี่ยวชาญ[3] หนึ่งในแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว คือ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มย่อยภายใต้การชี้แนะของผู้สอน กระบวนการเรียนรู้แบบ PBL ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต[4] การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ[5] อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้น พบว่านักศึกษามักประสบปัญหาเมื่อไปฝึกปฏิบัติสถานการณ์จริง การเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติได้ไม่ดี ปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ที่เน้นการบรรยายและการนำเสนอกรณีศึกษาในชั้นเรียน ทำให้นักศึกษามีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ค่อนข้างจำกัด แม้ว่าจะมีงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ PBL ในการศึกษาพยาบาล แต่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาทางการพยาบาลทั่วไป ขณะที่การศึกษาที่มุ่งเน้นการใช้ PBL ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยและการรักษาโรคเบื้องต้น ซึ่งต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจทางคลินิกในบริบทของการศึกษาพยาบาลยังมีค่อนข้างจำกัด

DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

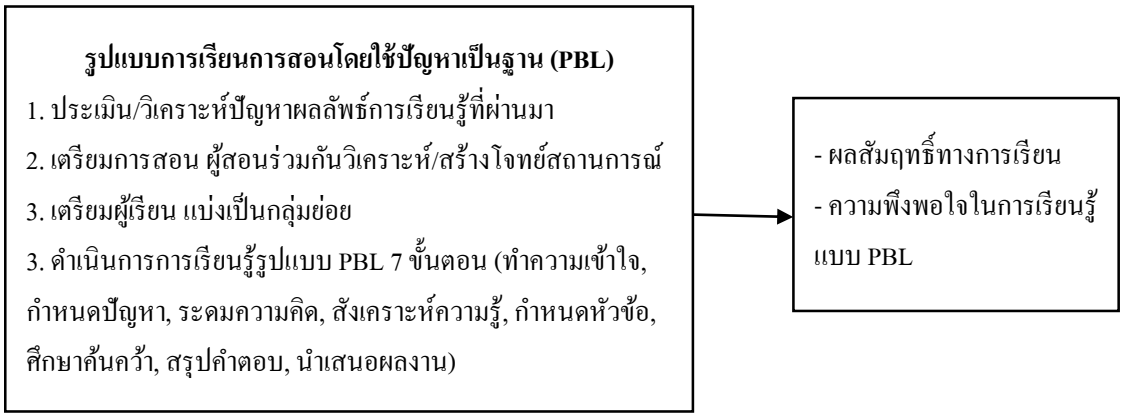
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้น เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษากับเกณฑ์มาตรฐาน และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบดังกล่าว ผลการวิจัยคาดว่า จะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก และเพิ่มประสิทธิภาพในการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาพยาบาลสำหรับการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ในหัวข้อการวินิจฉัยโรคเบื้องต้น กับเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 60
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้แบบ PBL ในรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาในสถานการณ์จริงหรือใกล้เคียงจริง เพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การค้นคว้าหาความรู้และการทำงานร่วมกัน ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนแก้ปัญหาที่กำหนด ร่วมมือกันค้นหาความรู้ และสังเคราะห์คำตอบด้วยตนเองตามกระบวนการ 7 ขั้นของ Barrows (1980)[4] และตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักศึกษาหลังเรียน ซึ่งวัดจากแบบประเมินผลการเรียนแบบ PBL วิชาการรักษาโรคเบื้องต้นในหัวข้อการวินิจฉัยแยกโรคกับเกณฑ์คะแนนมาตรฐานร้อยละ 60 และความพึงพอใจในการเรียนรู้ หมายถึง ระดับความรู้สึกพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PBL เขียนเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2569
Research and Development Health System Journal
Vol.19 No.1 Jan - Apr 2026
DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) โดยใช้รูปแบบ one-group posttest-only design วัดความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาหลังได้รับการเรียนรู้แบบ PBL เทียบกับเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 60 เก็บข้อมูล เดือน กุมภาพันธ์ ถึงพฤษภาคม 2568

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้น ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 112 คน โดยใช้วิธีการศึกษาจากประชากรทั้งหมด (census) เนื่องจากจำนวนนักศึกษามีจำนวนไม่มาก และอยู่ในชั้นปีเดียวกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL เรื่องแนวทางการวินิจฉัยกลุ่มอาการที่พบบ่อย ประกอบด้วย แนวทางการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามโจทย์สถานการณ์ จำนวน 5 กลุ่มอาการ คือ 1) กลุ่มอาการไข้ ไอ หอบ มีเสมหะ ปวดศีรษะ เจ็บหน้าอก เหนื่อยง่าย ใจสั่น 2) กลุ่มอาการปวดท้อง ท้องเสีย ซีด ตาเหลือง บวม ปวดหลังและปวดข้อ 3) กลุ่มอาการทาง ตา หู คอ จมูก 4) กลุ่มอาการระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ 5) กลุ่มอาการระบบประสาท ร่วมกับการใช้คำถามปลายเปิดที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ข้อ คือ 1) อธิบายอาการ อาการแสดงและปัจจัยที่เป็นสาเหตุของกลุ่มโรคที่ทำให้เกิดอาการ 2) อธิบายหลักและวิธีการตรวจร่างกายและการตรวจทางห้องปฏิบัติการเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาการเหล่านี้ได้ 3) รวบรวมและประมวลข้อมูลเพื่อให้การวินิจฉัยโรคเบื้องต้น วางแผนการพยาบาลและส่งต่อได้อย่างเหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ และเกรดเฉลี่ยสะสม (CGPA)

2. แบบประเมินผลการเรียนแบบ PBL วิชาการรักษาโรคเบื้องต้น ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 ข้อ ดังนี้ 1) การระบุและวิเคราะห์ปัญหา 2) ทักษะการแก้ปัญหา 3) การนำเสนอความรู้ 4) กระบวนการกลุ่ม 5) ความรับผิดชอบ มีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง นำเสนอความรู้ได้ครอบคลุมเนื้อหา อธิบายถ่ายทอดความคิดให้กลุ่มเข้าใจได้ง่าย สามารถผสมผสานความรู้ที่ตนหามาได้กับความรู้ที่ได้จากสมาชิกกลุ่มมาใช้ในการพิสูจน์สมมุติฐานหรือตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ถูกต้องเหมาะสม สร้างสมมุติฐานได้เหมาะสม เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ดี สามารถเชื่อมโยงความคิดเห็นของผู้อื่นไปสู่การเรียนรู้ได้ดี มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง ก่อนลงความเห็นและมีการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ถูกต้องเหมาะสม นำเสนอความรู้ได้ครอบคลุมเนื้อหา อธิบายถ่ายทอดความคิดให้กลุ่มเข้าใจได้ง่าย สามารถผสมผสานความรู้ที่ตนหามาได้กับความรู้ที่ได้

DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

จากสมาชิกกลุ่มมาใช้ในการพิสูจน์สมมุติฐานหรือตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ถูกต้องเหมาะสม เสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม ยอมรับความคิดเห็นของสมาชิก แก้ไขความขัดแย้งของกลุ่ม มีส่วนช่วยให้กลุ่มทำงานไปได้ด้วยดีอย่างสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลา เข้ากลุ่มทุกครั้ง รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย สนใจ กระตือรือร้นในการทำงานกลุ่ม มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

คะแนน 4 หมายถึง ทำทั้ง 5 ด้านได้เป็นส่วนใหญ่

คะแนน 3 หมายถึง ทำได้พอใช้

คะแนน 2 หมายถึง ทำได้เป็นส่วนน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ไม่เหมาะสม ไม่ชัดเจน

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) วิชาการรักษาโรคเบื้องต้น จำนวน 15 ข้อ ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาตำราเอกสารและทบทวนวรรณกรรม เป็น rating scale 5 ระดับ ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ[6]

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity) ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ คู่มือการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL เรื่องแนวทางการวินิจฉัยกลุ่มอาการที่พบบ่อย แบบประเมินผลการเรียนแบบ PBL วิชาการรักษาโรคเบื้องต้น ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 5 ข้อ แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 15 ข้อ ไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความสอดคล้องของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 3 ท่าน นำมาหาค่า IOC = 0.65-0.80 และได้นำมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาและภาษาที่ใช้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) วิชา การรักษาโรคเบื้องต้น จำนวน 15 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านการเรียนการสอนรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้นมาแล้ว จำนวน 30 ราย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ มาคำนวณค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยผลของการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.96

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบการแจกแจงปกติของคะแนนโดยใช้ Shapiro-Wilk test และพิจารณากราฟ Histogram พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงใกล้เคียง

วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2569
Research and Development Health System Journal
Vol.19 No.1 Jan - Apr 2026
DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

ปกติ จึงวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาการรักษาโรคเบื้องต้นกับเกณฑ์คะแนนมาตรฐานร้อยละ 60 ด้วยสถิติ one-sample t-test

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา เอกสารรับรองเลขที่ TRSU 012/2567 ลงวันที่ 24 เมษายน 2568

ผลการวิจัย

1. นักศึกษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 105 คน ร้อยละ 93.75 เพศชาย จำนวน 7 คน ร้อยละ 6.25 และมีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วง 2.50-2.99 มากที่สุด ร้อยละ 46.43 รองลงมามีเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.49 ลงมา ร้อยละ 27.68 เกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วง 3.00-3.49 ร้อยละ 20.54 และมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.50 ขึ้นไปน้อยที่สุด ร้อยละ 5.35

2. นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนเท่ากับ 20.04 คะแนน (S.D. = 2.82) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 18.89$, p-value < 0.001) และมี ขนาดอิทธิพลในระดับสูง (Cohen's d = 1.79) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้นของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในหัวข้อการวินิจฉัยโรคเบื้องต้นกับเกณฑ์คะแนน (ร้อยละ 60 เท่ากับ 15 คะแนน) โดยใช้สถิติ one-sample t-test (n = 112) ,คะแนนเต็ม 25 คะแนน

คะแนน	M	S.D.	t	p-value	Cohen's d
ความสามารถในการแก้ปัญหารายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้น	20.04	2.82	18.89***	.000	1.79

* p-value < 0.001

3. นักศึกษาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 60 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในหัวข้อการวินิจฉัยแยกโรค จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 97.32 และไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.68 ดังแสดงในตารางที่ 2

DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

ตารางที่ 2 จำนวนนักศึกษาและร้อยละของคะแนนที่ผ่านเกณฑ์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในหัวข้อการวินิจฉัยแยกโรค

คะแนน	จำนวน (คน)	คิดเป็น (ร้อยละ)
-ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 60	109	97.32
-ไม่ผ่านเกณฑ์	3	2.68
รวม	112	100

3. โดยภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้นในระดับมากที่สุด ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักศึกษา ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.62 รองลงมา คือ ข้อ 8 เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.60 และข้อ 12 นักศึกษามีโอกาสในการปรับปรุง แก้ไข และอภิปรายเหตุผลเกี่ยวกับข้อค้นพบของกลุ่ม ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.59 ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 13 มีลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.25 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ในรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้น จำแนกรายข้อและโดยรวม (n = 112)

ข้อ	รายการ	M	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	คำชี้แจงในคู่มือผู้เรียนมีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.53	0.58	มากที่สุด
2	ใช้ปัญหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง	4.51	0.55	มากที่สุด
3	ปัญหาที่ใช้กระตุ้น และท้าทายให้นักศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ	4.52	0.64	มากที่สุด
4	เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย	4.51	0.64	มากที่สุด
5	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักศึกษา	4.62	0.55	มากที่สุด
6	เน้นกระบวนการแก้ปัญหาของนักศึกษา	4.58	0.57	มากที่สุด
7	เน้นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลของนักศึกษา	4.56	0.58	มากที่สุด
8	เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	4.60	0.57	มากที่สุด
9	นักศึกษาได้รับคำแนะนำจากเพื่อนและครูผู้สอนในระหว่างการทำกิจกรรมและหลังทำกิจกรรม	4.58	0.59	มากที่สุด
10	ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถและพัฒนาทักษะในการซักประวัติ ตรวจร่างกายตามระบบ วินิจฉัยแยกโรคให้การรักษาเบื้องต้นที่เหมาะสม	4.48	0.60	มากที่สุด

วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2569
Research and Development Health System Journal
Vol.19 No.1 Jan - Apr 2026
DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

ข้อ	รายการ	M	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
11	มีประโยชน์และสามารถนำไปปรับใช้ใน วิชาชีพของตนเองได้	4.57	0.58	มากที่สุด
12	นักศึกษามีโอกาสในการปรับปรุง แก้ไข และอภิปรายเหตุผลเกี่ยวกับข้อค้นพบของกลุ่ม	4.59	0.57	มากที่สุด
13	มีลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	4.25	0.67	มาก
14	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้	4.40	0.69	มาก
15	เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.36	0.67	มาก
	โดยรวม	4.51	0.43	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลและความพึงพอใจในรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้นของนักศึกษาพยาบาลสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนเท่ากับ 20.04 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์คะแนนร้อยละ 60 (15 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) และมีนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 97.32 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาได้

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ในรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้นอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม = 4.51, S.D. = 0.43) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.62) การได้ลงมือปฏิบัติจริง (ค่าเฉลี่ย = 4.60) และการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการปรับปรุงผลงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.59) สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้แบบ PBL

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ในหัวข้อการวินิจฉัยโรคเบื้องต้น นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 20.04 จากคะแนนเต็ม

DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

25 คะแนน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ผ่านขั้นต่ำร้อยละ 60 (15 คะแนน) ตามแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา[7] อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) และมีนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ถึง ร้อยละ 97.32 ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ PBL สามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในรายวิชาที่ต้องใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เช่น การวินิจฉัยแยกโรคเบื้องต้น ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการความรู้ทางวิชาการ การสังเกต การสื่อสาร และการตัดสินใจเชิงคลินิก ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Walsh (2005)[8] ที่อธิบายว่าการเรียนรู้แบบ PBL ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา ตั้งสมมติฐาน ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม และสรุปผล ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้เชิงลึกมากกว่าการเรียนแบบท่องจำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มานพ ชาชิโย และวาสนา ชาชิโย (2567)[5] ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ PBL สามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรนุช ชูศรี และคณะ (2565)[9] ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ PBL ในรายวิชาการรักษาโรคเบื้องต้นช่วยให้คะแนนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ สุจิมา ติลการยทรัพย์ และคณะ (2568)[10] ที่พบว่า ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ความสามารถแก้ปัญญาทางการพยาบาลทารกแรกเกิด การคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t = 19.882, p-value < 0.001) แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้

ในด้านความพึงพอใจ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบ PBL โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.51, S.D. = 0.43) โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักศึกษา การเปิดโอกาสให้ได้ลงมือปฏิบัติ และการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Trilling และ Fadel (2009)[3] ที่ระบุว่า การเรียนรู้แบบ PBL ช่วยพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหา และจากการการศึกษาของ ศศิธร ชิดนายี และคณะ (2561)[11] ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนความรู้ การได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้ง และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความพึงพอใจโดยรวมจะอยู่ในระดับมากที่สุด แต่รายการ “ลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย” มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ารายการอื่น (ค่าเฉลี่ย = 4.25) ซึ่งอาจเนื่องมาจากนักศึกษาบางส่วน

วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2569
Research and Development Health System Journal
Vol.19 No.1 Jan - Apr 2026
DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

ยังไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนรู้แบบ PBL ที่มีขั้นตอนการเรียนรู้หลายขั้นตอน โดยเฉพาะผู้เรียนที่เคยเรียนรู้ในรูปแบบการบรรยายมาก่อน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบ PBL ในอนาคตควรมีการอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ให้ชัดเจน และจัดทำคู่มือหรือแนวทางการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น

โดยภาพรวม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาทางการพยาบาลในศตวรรษที่ 21

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการ ได้แก่

1. การวิจัยใช้รูปแบบ one-group posttest-only design ซึ่งไม่มีกลุ่มควบคุมและไม่มีการวัดก่อนเรียน จึงไม่สามารถยืนยันได้อย่างสมบูรณ์ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นเกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบ PBL เพียงอย่างเดียว

2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลจากสถาบันเดียวกัน จึงอาจมีข้อจำกัดในการอ้างอิงผลการวิจัยไปยังบริบทของสถาบันอื่น

3. การประเมินผลการเรียนรู้เป็นการวัดผลในระยะสั้นหลังการจัดการเรียนรู้ จึงยังไม่สามารถสะท้อนผลของการเรียนรู้แบบ PBL ต่อการปฏิบัติงานจริงในระยะยาวได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาต่างๆ ของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษา

1.2 ควรพัฒนาเครื่องมือหรือคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ให้มีขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้แบบ PBL มาก่อน เพื่อช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ/การวิจัยต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการทดลองที่มีกลุ่มควบคุม เช่น pretest-posttest control group design เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของการออกแบบการวิจัย และช่วยยืนยันว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นเกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบ PBL โดยตรง

2.2 ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ในรายวิชาอื่นๆ ของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมและประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ในบริบทของรายวิชาที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น รายวิชาการพยาบาลเฉพาะทาง วิชาการพยาบาลจิตเวช หรือวิชาการพยาบาลสาธารณสุข

2.3 ควรมีการติดตามผลระยะยาวของนักศึกษาที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ PBL โดยเฉพาะในช่วงการฝึกปฏิบัติทางคลินิกหรือการปฏิบัติงานจริง เพื่อประเมินผลต่อการพัฒนาทักษะการวินิจฉัย การคิดเชิงวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

1. วัชรา เล่าเรียนดี, และคณะ. กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์; 2560.
2. สภาการพยาบาล. มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2560 [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: สภาการพยาบาล; 2560 [เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน 2568]. เข้าถึงได้จาก: https://www.tnc.or.th/files/2020/TQF_Bachelor_Nursing.pdf
3. Trilling B, Fadel C. 21st century skills: Learning for life in our times. San Francisco: Jossey-Bass; 2009.
4. Barrows HS, Tamblyn RM. Problem-based learning: An approach to medical education. New York: Springer; 1980.
5. มานพ ชาชิโย, วาสนา ชาชิโย. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วารสารวิจัยการศึกษา 2567; 23(3): 97-106.
6. พงศ์เทพ จิระโร. เอกสารประกอบการสอนวิชาวิจัยทางสุขภาพ. นครนายก: สำนักวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา; 2564.
7. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ; 2563.
8. Walsh A. Problem- based learning in nursing education: Exploring learner- centered pedagogies. Nurse Educ Today 2005; 25(3): 210-7.

วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2569
Research and Development Health System Journal
Vol.19 No.1 Jan - Apr 2026
DOI: https://doi.org/10.64962/rdhsj.v19i1.2026.277735

9. อรนุช ชูศรี, และคณะ. ผลของการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์: วิชาการรักษาโรคเบื้องต้น. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล. 2565; 38(2): 270-80.
10. สุจิมา ติลการยทรัพย์, เทพอนงค์ ณ นคร, วิไลวรรณ แสงธรรม, สมจิต ศิริสุข. การพัฒนาความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลทารกแรกเกิดด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน. วารสารไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ. 2568; 20(1): 94-100.
11. ศศิธร ชิดนายี, อนัญญา คูอาริยะกุล, ภราดร ล้อธรรมมา, ศรีสุดา งามขำ, ดวงใจ พรหมพยัคฆ์. ผลของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักต่อความสามารถแก้ปัญหาทางการพยาบาล การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ 2561; 10(2): 180-93.